

HUMANISTISCHE PERSDIENST

BLEYENBURGSTRAAT 1, UTRECHT

Uitgave van de Stichting Humanistisch Centrum Mens en Wereld

VERSCHIJNT PERIODIEK - ABONNEMENTSPRIJS fl. 3.- PER JAAR

Bij publicatie van gegevens, welke de Persdienst uit andere bladen heeft overgenomen, dient de oorspronkelijke bron te worden vermeld. — Postgiro No 304960 t.n.v HUMANISTISCH VERBOND te UTRECHT — Telefoon K 3400-10163

24 April 1953

2e Jaargang Nr. 7.

VAN ALLE KANTEN.

Geeft Pater Stokman een andere koers aan?

De Volkskrant van 20 April meldt het volgende:

De Volkskrant van 20 April meldt het volgende:
Amsterdam, 19 April - Men moet niet zo gemakkelijk zeggen, dat een rechts(katholiek-protestants) kabinet het probleem van het humanisme zo geheel anders zou behandelen dan het huidige kabinet. Ook mag men niet suggereren, dat de KVP tegenover het probleem van de verzorging door humanisten laks zou staan, omdat zij de samenwerking met de P.v.d.A. niet wil bemoeilijken. Dit be- toogde het lid van de Tweede Kamer, pater Stokman, Zondagmiddag in Krasnapolsky te Amsterdam op een vergadering van KVP-jongeren. Hij verzette zich heftig tegen de aanvallen die de P.v.d.A.-voor- zitter Vorrink op hem en de gehele KVP heeft gericht. Interlandwedstrijd was een flink aantal jongeren het probleem uitvoerig

Ondanks de interlandwedstrijd was een flink aantal jongeren opgekomen. Pater Stokman nam het ingewikkelde probleem uitvoerig men hen door. Het Humanistisch Verbond, zei hij, voert geen felle, anti-godsdienstige campagnes, maar er zijn wel uitlatingen van individuele humanisten, die in hoge mate kwetsen. In het Verbond werken ook nobele figuren, maar als beweging is het humanisme een groot gevaar omdat het een a-godsdienstige levenshouding bevordert. Katholieken menen, dat de overheid daarom het humanisme

Sommige katholieken menen, dat de kerk moet verbieden of althans met politieke machtsmiddelen uit de gevangenissen, de DUW en het leger. Pater Stokman echter meent, dan ondanks het verwerpelijke van het moderne humanisme niet iedere medewerking mag worden geweigerd. De verheven zending van de kerk zou bij alle niet-katholieken in discrediet komen door een onverdraagzame houding op politiek terrein. De goede verhouding op sociaal en cultureel terrein tussen katholieken en niet-katholieken zou grondig worden verstoord en de geesten van alle andersdenkenden zouden zich sluiten. De eigenlijke strijd moet worden gestreden langs de weg der overtuiging. De koers voor een politiek-verdraagzame houding ten gunste van het hoogste goed "de godswille van de mens". Er moeten natuurlijk anti-godsdienstige

Pater Stokman koos voor een politiek-verdraagzame houding ten opzichte van het humanisme, omwille van het hoogste goed "de godsdiensten". Er moeten natuurlijk voorwaarden worden gesteld. Het humanisme mag geen anti-godsdienstige actie voeren in gevangenis, DUW en leger. Het humanisme mag niet op één lijn gesteld worden, en zeker niet bevoorrecht worden ten opzichte van de godsdienstige verzorging. De buitenkerkelijken in gevangenis, leger en DUW mogen niet als het ware naar de humanistische verzorgers worden toegeschoven, want zij zijn lang niet alleen maar humanisten. De overheid moet de activiteit van de kerken en confessionele organisaties in ruimer mate bevorderen dan tot nu toe.

In verband met de vraag of de overheid de humanistische verzorgers moet betalen zei pater Stokman: "Aan humanistische verzorgers kan niet worden gegaan. Het is moeilijk beleid mogelijk worden geweigerd op grond van eenheid van opeisen. En men vergeet daarbij ook dat er heel veel scholen, die wij voor on-

MORAALTHEOLOGEN.

Pater Stokman zei dat hij over de kwestie heeft gesproken met alleszins bevoegde moraaltheologen. Zij achten het in beginsel niet verwerpelijk, indien de KVP op grond van haar eigen politieke verantwoordelijkheid de kwade en goede gevolgen van medewerking aan humanistische verzorging van gedetineerden en militairen tegen elkaar afweegt. De vraag of de politieke samenwerking met de P.v.d.A. daarbij een rol speelt moet als niet ter zake doende worden teruggewezen. Het zou grievend en ergerlijk zijn als voor- en tegenstanders van het KVP-standpunt elkaar zouden verwijten, dat zij om politieke motieven de beginselen verkwanselen.

De uitlatingen van de Heer Vorrink op het laatste P.v.d.A.-congres noopten pater Stokman tot een "tegenspraak en een protest". De KVP heeft te maken met vooraanstaande figuren van de P.v.d.A., die zich hebben opgeworpen als pleitbezorgers van humanistische organisaties.

De resolutie, die de KVP-jongeren in Culemborg hebben aangenomen, werd door pater Stokman bestreden, want daarin staat dat het Humanistisch Verbond onder geen beding mag worden toegelaten tot de zorg voor buitenkerkelijken, die aan de zorg van de overheid zijn toevertrouwd.

De jongeren namen toen heftig stelling. Zij verweten de KVP laksheid, vooral wat betreft de voorlichting aan de gemeenteraden en zij schatten het gevaar van anti-godsdienstige propaganda door het Humanistisch Verbond zeer hoog.

Humanisme in de politieke hoek.

Een fors liberaal geluid voorop, ter inleiding.
De Nieuwe Rotterdammer Crt. geeft op 31 Maart het volgende

"Critisch commentaar",
Er is ruzie tussen de KVP en de P.v.d.A. De voorzitter van de P.v.d.A. heeft in zijn partijcongres gezegd, dat de actie van r.k. zijde tegen het humanisme eigenlijk een politieke stunt was. De Volkskrant komt nu verontwaardigd vertellen dat "de weerbaarheid (der r.k. tegen het humanisme) uitsluitend voortgekomen is uit godsdienstig bewustzijn en uit apostolische ongerustheid. Overigens zegt hetzelfde blad in hetzelfde artikel een paar alinea's verder, dat de P.v.d.A., die aan het Humanistisch Verbond dezelfde functie toedenkt als de kerk heeft, "een onbehaaglijk politiek tehuis voor katholieken" moet worden. Deze uitlating lijkt ons nu precies wat de Heer Vorrink in zijn congresrede heeft bedoeld. Waaruit volgt, dat de Heer Vorrink niet in alle opzichten ongelijk heeft gehad. De r.k. mogen dan met hun actie tegen het humanisme geen politieke actie bedoeld hebben, het is dan toch maar meegenomen, dat die actie gelegenheid geeft om te vertellen, hoe slecht de P.v.d.A. wel is.

Het komt ons voor dat wie de P.v.d.A. wil bestrijden waar-diger argumenten kan vinden. Intussen kunnen de r.k. op een soortgelijke manier de V.V.D. te lijf gaan. De voorzitter van deze partij. prof. Oud, heeft in het politiek zo drukke weekend van deze achter ons ligt ten aanzien van het humanisme duidelijke taal gesproken. Een houding als van hem en als van de P.v.d.A. kan men van niet-confessionele partijen ook moeilijk anders verwachten.

Maar partijruzie'tjes zijn in dezen niet het schokkendst. Veel schokkender vinden wij de manier, waarop de r.k. zich tegen het humanisme keren. De Volkskrant vraagt zich af: verscherpen wij nu heus de tegenstellingen (zoals van de zijde der P.v.d.A. verweten was)? Het blad moet eens nagaan wat op het ogenblik het effect is van een zin als deze: "Zoals wij het communisme verwerpen wegens zijn materialisme en onvaderlandse houding, zo verwerpen wij ook het atheïstische humanisme om zijn godloosheid". Dat gaat er in als koek bij tal van mensen, die niet ten onrechte iets tegen het communisme hebben. Er is ongetwijfeld meer, dat de r.k. verwerpen. Waarom nu juist deze vergelijking? Waarom een levensbeschouwelijke richting in één adem met de politieke richting die zo hevig in de

Bij zulke figuren kan men de ruzie tussen partijen rustig even laten voortsudderen. Het is bijna niet interessant meer, dat de r.k. de P.v.d.A. een beetje met het humanisme vereenzelvigen, natuurlijk ten onrechte. Veel ernstiger is het, dat de ene levens-overtuiging de andere te lijf gaat. De historie heeft geleerd, welke bloedige gevolgen zo'n strijd kan hebben. En al zou het in de twintigste eeuw geen bloedige strijd om levensovertuigingen worden, op zijn minst wordt vijandschap tussen mensen gekweekt en aangewakkerd. Het doet er niet toe tegen welke levensovertuiging de actie gericht is.

Wij zijn verontrust door de manier waarop hier de ene overtuiging tegenover de andere gaat staan. Het is ons daarbij niet te doen om het humanisme of het Humanistisch Verbond. Het ligt niet op onze weg in deze levensbeschouwelijk partij te kiezen. Maar wel kiezen wij partij tegen het aanwakkeren van wat het begin van een soort godsdiensttwist kan zijn.

Historisch gezien zijn de r.k. dus op een gevaarlijk en verwerpelijk pad. Maar ook in ander opzicht verdient hun actie veroordeling. "Wij protesteren - aldus de Volkskrant - tegen de propaganda van het zogenaamde humanisme van het Atheïstisch Verbond".

Wel ja, onze Grondwet waarborgt immers alleen godsdienstvrijheid; en het humanisme met zijn godloosheid kan (en wil) geen aanspraak maken op de naam "godsdienst". Nu kan men er over twisten, of dan misschien het r.k. protest in strijd is met de geest van de grondwettelijk gewaarborgde godsdienstvrijheid. De discussie hierover kan men evenwel laten varen, want er is nog iets anders. Wij laten hier volgen wat art. 19 van de Universele verklaring van de rechten van de mens, geformuleerd door de Algemene Vergadering der Verenaties, zegt:

Een ieder heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst; dit recht omvat tevens de vrijheid om van godsdienst of overtuiging te veranderen, alsmede de vrijheid hetzij alleen, hetzij met anderen zowel in het openbaar als in zijn particuliere leven zijn godsdienst of overtuiging te belijden door het onderwijzen er van, door de praktische toepassing, door eredienst en het onderhouden van de geboden en voorschriften.

Dat is precies wat ook de humanisten willen. En in deze tekst staat uitdrukkelijk naast de godsdienst de overtuiging genoemd. Maar de Universele verklaring is geen verdrag, is geen geldend recht, zal men zeggen. Inderdaad.

Evenwel, de geciteerde tekst staat ook in de bijlage van het statuut van de Nederlands-Indonesische Unie. En dat statuut is wel geldend recht. Als verdrag gaat het boven de grondwet.

De Nederlandse rechter zal wet en grondwet aan dat statuut en in het algemeen aan internationale overeenkomsten moeten toetsen; zoals juist op initiatief van de r.k. zijde in de Tweede Kamer naar alle waarschijnlijkheid binnenkort uitdrukkelijk in de Grondwet zal staan (het terecht veelgeprezen amendement-Serrarens over het z.g. toetsingsrecht).

Noch de historie noch het recht hebben r.k. aan hun zijde bij een actie zoals zij deze nu al sinds enige maanden tegen een andere levensovertuiging voeren."

De Maasbode had intussen reeds op 28 Maart een uitvoerig verslag gebracht over de algemene vergadering van de V.V.D., waaraan wij het volgende ontlenuen:

"Wie uitgaat van het beginsel der waardigheid van de mens, moet dit beginsel aanvaarden voor alle mensen, niet slechts voor zichzelf, maar voor de medemens evenzeer. Wat hij voor zichzelf verlangt moet hij ook voor anderen verlangen. Wij moeten, welke ook onze persoonlijke geloofsovertuiging is, ons er voor hoeden te menen, dat die overtuiging meer dan die van een ander de waarborg biedt voor een echte zedelijke politiek. Ik spreek dit met zoveel nadruk uit, omdat er in de laatste tijd zekere verschijnselen zijn, die mij veront- rusten."

Aldus sprak de voorzitter van de V.V.D., Prof. Mr. J. Oud. Aldus sprak de voorzitter van de V.V.D., Prof. Mr. J. Oud. Aldus sprak de voorzitter van de V.V.D., Prof. Mr. J. Oud.

Erasmus, die tegelijkertijd een der grootste figuren van het christendom is? Daarnaast heeft zich in onze tijd een humanisme ontwikkeld, dat meent buiten het christelijk godsdienstig geloof te staan. Zijn organisatie noemt zich het "Humanistisch Verbond", maar zijn aanhangers zullen zeker niet van oordeel zijn, dat er onder hen, die anders denken dan zij, niet zouden zijn die menen op de naam humanist aanspraak te mogen maken, ook als zij die naam tegelijk met die van christen willen voeren. Mijn overtuiging is nu, dat bij alle verschil in geloof, dat er moge bestaan tussen: humanisten-zonder-meer, humanistische christenen en christenen, die de toevoeging van het woord humanistisch verwerpen, er nochtans in zedelijke overtuiging veel gemeenschappelijk inzicht kan zijn. En dit gemeenschappelijk inzicht acht ik de vrucht van de eeuwenlange ontwikkeling ener christelijke beschaving.

Zo is bij steeds meerderen het besef gerijpt, dat de mens, wil hij niet verloren gaan in de massaliteit van deze wereld, behoefte heeft aan binding aan een hoger beginsel. Velen vinden die binding in een der vele kerkgenootschappen, in welker verscheidenheid volgens spr. de rijkdom van het geestelijk leven tot uitdrukking komt. Anderen kunnen de weg naar de kerk niet vinden, maar de behoefte aan hogere binding voelen zij niettemin. Wanneer er nu genootschappen zijn, die naar de laatsten de hand willen uitstrekken, is er dan niet alle reden ons daarover te verheugen?"

En nu de reacties in de Katholieke pers; hierboven ten dele reeds van liberale zijde gediscrimineerd.

De "Volkskrant", op 28 Maart :

"De P.v.d.A. neemt dus het Humanistisch Verbond onder haar hoede. Het krijgt van deze partij de steun van de overheid aangeboden "om mee te werken aan de versterking van de geestelijke weerbaarheid van ons volk". Aan het Verbond wordt dus door de partij dezelfde functie toebedacht als de culturele en geestelijke taak der Kerk. Waarvan nota. Wij als katholieken verwerpen dit. Zoals wij het communisme niet accepteren wegens zijn materialisme en onvaderlandse houding. Zo verwerpen wij ook het atheïstisch humanisme om zijn godloosheid.

Het lijkt ons nu ook een onbehaaglijk politiek tehuis worden voor katholieken, deze P.v.d.A. De katholieke werkgemeenschap daarbinnen - een stel mannen met geloof en hersens (waarvan nota! Red. H.P.) - heeft bij monde van Dr. B. al deze week reeds haar diepe ongerustheid over de activiteit van het Humanistisch Verbond uit moeten spreken. Zullen zij nu ook de partij moeten volgen en de steun van de overheid moeten bieden aan deze misschien goed bedoelde, maar in wezen ondermijnende activiteit?"

"Wij hebben niets tegen het humanisme, niets tegen Erasmus, de heilige Thomas More, Sint Francisus van Sales of Jacques Maritain. Wij hebben alles tegen de ontmenselijking van de mens door hem te veredelen, terwijl men hem van God vervreemdt. Uit naam van het ware humanisme protesteren wij tegen de propaganda van het zogenaamd humanisme van het Atheïstisch Verbond, en niet om een politiek succes."

En in een speciaal artikel van de Heer W.J. Andriessen, voorzitter van de K.V.P., van dezelfde datum:

"Kan de Heer Vorrink het niet verstaan dat, wanneer er principiële bezwaren tegen een bepaalde levensbeschouwing bestaan, daar tegen principieel wordt opgetreden, en zo nodig fel wordt opgetreden? Is dat in wezen geen plicht van hen, welke die principieel tegengestelde levensbeschouwing aanhangen? Gaat het dan aan om te spreken van het verscherpen van de geestelijke verschillen tot tegenstellingen en vijandschappen, wanneer vragen aan de minister worden gesteld? Wij ontzeggen de voorzitter van de P.v.d.A. het recht om deze strijd terug te brengen tot ene ter meerdere eer en glorie van de bedreigde politieke eenheid van de katholieken. Deze eenheid is voor ons een buitengewoon groot goed, maar dat zal ons niet verleiden om ons van onzuivere motieven het humanisme te bestrijden."

De "Gelderlander" levert o.a.

"Wat verstaat de H. V. d. A. onder de eenheid van de katholieken? Wat verstaat de H. V. d. A. onder de eenheid van de katholieken?"

aalmoezeniers en veldpredikers een van die zeer weinige punten is, waarin onze neutrale staat nog erkent, dat Godsdienst, dat God geëerbiedigd moet worden. Ook door de Overheid. Maar wanneer onze geestelijke verzorgers volgens deze kenner van het humanisme op één lijn worden gesteld met de "geestelijke" verzorgers van het Humanistisch Verbond, dan betekent dit, dat deze belijdenis van God uit ons staatsbestel zal verdwijnen. "Daarom - aldus Dr. Smulders - hechten de humanisten zo grote waarde aan hun verzoek. Het is een wezenlijke stap naar de volslagen profanering van het openbare leven, omdat daardoor de godsdienst zelf zal worden geprofaneerd!"

"De Tijd" wast zijn handen in onschuld, als hij (op 30 Maart) schrijft:

"In dit blad is bewezen, dat men een weloverwogen en doorgeargumenteerd standpunt tegenover het agnostisch humanisme kan ontwikkelen zonder ook maar één ogenblik de P.v.d.A. te noemen. De zaak tegen het Humanistisch Verbond is rond zonder de P.v.d.A., die er alleen in betrokken wordt door er zichzelf in te betrekken."

Tenslotte een niet-onbruikbare formulering van de standpunten der politieke partijen, zoals die voorkwam in de rubriek "Tussen Plein en Binnenhof" van de Volkskrant dd. 31 Maart:

De A.R.-partij construeert de gebondenheid van het staatsgezag aan Gods Woord noch rechtstreeks, gelijk in Israël, noch door de uitspraak van enige kerk, maar in de consciëntie beide van overheid en onderdaan aan de ordonnantiën Gods.

De C.H.U. aanvaardt als richtsnoer en toetssteen zowel de stellige uitspraak der H.-Schrift als het oordeel der Chr.Kerk en dat van Gods leiding in de geschiedenis der volkeren.

De V.V.D. voert de begrippen :vrijheid, verantwoordelijkheid en sociale gerechtigheid" in haar wapen en acht deze de fundamenteën van een op christelijke grondslag berustende samenleving als de Nederlandse, waarbij de verdraagzaamheid de kloof tussen verschillende levensbeschouwingen en het staatkundig beginsel moet overbruggen.

De P.v.d.A. verklaart zich gebonden aan zedelijke normen, welke echter niet nader worden omschreven.

De K.V.P. stelt de poorten der partij open voor alle Nederlanders, die bereid zijn de beginselen van de natuurlijke zedenwet en van de Goddelijke Openbaring te onderschrijven, mits ook de uitspraken van het Kerkelijk Leergezag worden aanvaard.

=====